

РЕЗЮМЕТА НА ПУБЛИКАЦИИТЕ

на гл. ас. д-р Анета Маринова Тихова

за участие в обявения от Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“ в „Държавен вестник“, бр. 98/17.11.2020 г. конкурс за заемане на академична длъжност доцент по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Български език – История на българския език)

I. Хабилитационен труд – монография

Тихова А. Местоименната система в Търновската редакция на Стишния пролог. Шумен: УИ „Епископ К. Преславски“, 2020, 249 с. ISBN 978-619-201-453-7

В монографията се проучва пълният обем на местоименната система в Търновската редакция на календарния агиографски сборник Стишен пролог. Изследването се основава на изданието на Г. Петков и М. Спасова: Търновската редакция на Стишния пролог. Текстове. Лексикален индекс. Т. 1 – 12. Месец септември – август. Пловдив, 2008 – 2014, в което са използвани най-старите точно датирани преписи: (рkp. БАН №73 от 1368/70 г. за зимното полугодие и Зогр. 80 от 1345/60 г. – за лятното). При работа със Стишния пролог се ползват както житията, така и включеният лексикален индекс към всеки от томове. Разглежданите местоимения се съпоставят със старобългарското състояние и на фона на историческите промени в говоримия език; примерите се цитират в контекст, като се отбелязва в житието на кой светец или мъченик е засвидетелствана съответната форма, и датата, на която се отбелязва паметта му. Целта на разработката е да се представи в обобщен вид системата на местоименията в Стишния пролог, която до сега не е била обект на самостоятелно проучване, и по този начин се запълва една празнота в езиковедските търсения.

Оказва се, че в изследвания текст присъстват общо 29882 употреби, които се разпределят по следния начин: 21% показателни, 20% възвратното лично, 17% анафорично, 12% относителни, 10% лични, 5,2% обобщителни, 4,8% притежателни, 4,5% възвратни притежателни, 2,9% неопределителни, 2% възпросителни и 0,6% отрицателни местоимения.

Очертават се следните изводи:

1. Местоименната система се характеризира с богатство и многообразие на формите; като цяло местоименията следват парадигмите в старобългарски език, но се откриват редица отклонения: съкратени (**коа**) или хиперкоректни (**нѣколикаа**) употреби.

2. Установява се, че в дистрибуция с глаголи показателните местоимения функционират като третолични и в Стишния пролог този процес на трансформация на формите е в напреднал стадий: 1320 употреби на показателни форми имат функция на трето лице при личните местоимения, откриват се 17 примера на формите за м.р. **тои**.

3. Стига се до наблюдението, че водещ нормативен принцип за преводача е употребата на двусрични показателни форми, които заменят първичните едносрични **сь**, **тъ** и др., за да се отстрани граматичната омонимия. В случаите на граматична омонимия за определяне семантиката на формите важна роля има контекстовото обкръжение.

4. Наблюдава се употреба на 149 форми за трето лице при притежателните местоимения, образувани от родителния падеж на анафоричното местоимение **его** със суфикс **-ов**: **еговъ**, **егова**, **егово**, **егови** и 1 пример за **тоговоу**.

5. При разредите на въпросителните местоимения (и производните им) се избират унифицирани формообразователни основи от типа **ко-** и подобни.

6. Формите за двойствено число се пазят (254), но се откриват както случаи на употреба на множествено вместо очаквано двойствено число при означаване на двама вършители на действието, така и подмяна на окончанията за дв.ч. с окончания за мн.ч.

7. В нормативно-езиковата система на книжовника, преводач и редактор на Стишния пролог, се включват редица особености, характерни за говоримия език, общо 174 нови форми: 149 форми **ѣговъ**, 9 въпросителни (**кон** и **коа**), 5 неопределителни (**нѣкон**, **нѣкоа**, **нѣконѣхъ**), 3 относителни (**както** и **коако**), и 8 обобщителни местоимения (**конждо**, **коаждо**).

8. Наличието на иновативни местоименни форми потвърждава извода от лексикалните проучвания на корпуса, че езикът на Стишния пролог не е закостенял и консервативен.

Всички наблюдавани особености, с които се характеризира местоименната система в Стишния пролог, позволяват да се обобщи, че преводачът, който е и редактор на житийния корпус, е високо образован, с умение да обрисова отделния житиен герой чрез вплитане на разговорни елементи от естествения език, като съобразява своя избор със степента на подготвеност на читателите от първата половина на XIV век.

II. Монография, публикувана на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“

Тихова А. Лексика за назоваване на средства за мъчение в славянския превод на Пролога. Шумен: УИ „Епископ К. Преславски“, 2020 г., 198 с. ISBN 978-619-201-449-0; ISBN 978-619-201-410-0 (ел. вариант)

http://litermedia.com/index.php?ind=downloads&op=entry_view&iden=314

Чрез прилагане на системен подход се проучва неизследван досега пласт от старобългарската лексика, свързан с назоваване на средства за мъчение в славянския превод на агиографския календарен сборник Пролог, който съществува като два отделни паметника – Нестишен (Обикновен) и Стишен. Проучването се основава на най-старите точно датирани преписи на двата Пролога – Станиславовия пролог от 1330 г. (ркп. САНУ №53) и Търновската редакция на Стишния пролог (ркп. БАН №73 от 1368/70 г. за зимното полугодие и Зогр. 80 от 1345/60 г. – за лятното). Названията на средства за мъчение са класифицирани от семантично гледище и според произхода, представени са парадигматичните редове, синоними и дублети; съпоставени са с данните от класическите старобългарски паметници и речниците на старобългарския език. В работата са изяснени синтагматичните отношения на изследваните лексеми с езиковите разпространители от ляво и от дясно, разгледана е ролята на контекста и е направен опит за представяне на езиковата картина на света.

Установява се, че общият брой лексеми за назоваване на средства за мъчение в Обикновения и в Стишния пролог е 139 (с 2291 словоупотреби). От тях в Обикновения пролог се откриват 96 лексеми (с 806 словоупотреби), а в Стишния – 113 (с 1485 словоупотреби). Общата семантична площ в двата Пролога образуват 70 лексеми, като само в Обикновения пролог присъстват 26 лексеми, а само в Стишния – 43. Семантичното поле названия на средства за мъчение включва осем лексико-семантични подгрупи: *специализирани средства* за мъчение; *оръжия*; названия, обединени от интегралната сема *оказване на механично въздействие*; названия с интегрална сема *оказване на силно топлинно въздействие*; названия с интегрална сема *отнемане на възможността за движение*; названия с интегрална сема *оказване на въздействие чрез*

остър предмет; названия с интегрална сема *оказване на въздействие чрез различни вещества* и названия с интегрална сема *отнемане на живота*. Оказва се, че в класическите старобългарски паметници в значение на средство за мъчение присъстват 38 названия (29% от общия брой такива лексеми, засвидетелствани в славянския превод на Пролога), при 22 лексеми (=17%) не е регистрирано значение средство за мъчение, а 44 лексеми въобще липсват (33% от общия брой названия на средства за мъчение).

Очертават се следните **изводи**: 1) *Ядрото* на семантичното поле *средства за мъчение* се формира от 32 лексеми (40% от общия брой), които имат значение *специализирано средство за изтезание и оръжия*, а в *периферията* остават 107 езикови единици (60% от общия брой); 2) Наличието или отсъствието на лексеми, назоваващи средства за мъчение в класическите старобългарски паметници, е обусловено от жанровата специфика на съответния ръкопис: най-много такива лексеми се откриват в Супрасълския сборник (38 названия), в евангелските ръкописи са 4 и са свързани с кръстните страдания на Исус (**кръстът, копие, оцът, тръни**), а в по-късни пролози и минеи присъстват 44 лексеми (33% от общия брой названия на средства за мъчение в двата Пролога); 3) Реализирането на семантика *средство за мъчение* на съответната лексема в огромната част от случаите (107 езикови единици) се осъществява в резултат от контекстовото обкръжение: от една страна, под влияние на уточняващите лексеми с атрибутивна функция – прилагателни имена и причастия, а от друга страна – на уточняващите лексеми с предикативна функция – глаголи; 4) Никъде в лексикографските справочници не са регистрирани със значение на средство за мъчение 21 лексеми (= 16%): **бръвню, вода, воскъ, гвоздь, главник, драчик, котълъ, ладни, масло, медъ, мръжа, сосъ, стлъпъ, платъ**, както и словосъчетанията: **желъзънъ поимъ, желъзънъ столъ, желъзънъ щитъ, мѣдънъ одръ, мѣдъна риза, мѣдъни чешоуца, оловъна рѣжа**; 5) Лексемата **тлъпъгъ**, която е *hарах legomenon*, регистрирана единствено в среднобългарския превод на СтПр по най-ранния български препис, е била несъмнено част от лексикалния фонд на българския език; 6) Общите лексеми за назоваване на средства за мъчение в двата Пролога са сериозно основание за предположението, че славянският им превод има общо житийно ядро.

Монографията е преработен и допълнен вариант на дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор” по научната специалност Български език (История на българския език), защитен успешно на 10.11. 2011 г.

III. Статии

1. **Тихова А.** За употребата на *дателен самостоятелен* в славянския превод на “История на Юдейската война” от Йосиф Флавий според Архивския хронограф. – В: Преславска книжовна школа. Т. 13. Шумен, 2013, с. 266 – 276. ISBN 978-954-400-815-5.

В статията се проучва употребата на конструкциите *дативус абсолютус* в славянския превод на съчинението на Йосиф Флавий „История на Юдейската война“ според Архивския хронограф. Конструкциите са класифицирани от структурно и семантично гледище. Установява се, че преобладават употребите, при които съществителното е преди причастieto, т.е. съотношението (съществително+причастие): (причастие+съществително) е 35%:29%. В синтагмите, изградени от местоимение и причастие, доминира моделът, в който първият компонент е причастие – съотношението (причастие+местоимение) : (местоимение+причастие) е 23%:13%. В 79% от случаите се изразява темпоралност. Направените наблюдения са в подкрепа на

становището, че преводът на „История на Юдейската война“ е реализиран по времето на Златния век на цар Симеон.

2. Тихова А. За някои езикови особености на „История на Юдейската война“ от Йосиф Флавий според Архивския хронограф. – В: Преславска книжовна школа. Т. 14. Шумен, 2014, с. 337 – 347. ISBN 978-619-40-0138-6.

В статията се коментират някои езикови особености на „История на Юдейската война“ от Йосиф Флавий според Архивския хронограф: 1) наличието на форми за 3 л. ед. ч. на личното местоимение за м.р. той; 2) показателни местоимения в постпозиция, които имат функцията на членни форми; 3) опростяване на падежните окончания при сложните прилагателни имена, причастията и числителните имена в родителен падеж, единствено число. Наличието на езикови явления, които представят развойни тенденции, присъщи на българския език в диахронен аспект, потвърждава тезата, че преводът на съчинението е извършен в българска езикова среда.

3. Тихова А. За употребата на сложните минали времена в славянския превод на „История на Юдейската война“ от Йосиф Флавий според Архивския хронограф – В: Научни перспективи на съвременната българистика. Budapest, 2015, с. 275 – 281. ISBN 978-963-12-2873-1.

В статията се изследва употребата на сложните минали времена в „История на Юдейската война“ от Йосиф Флавий според Архивския хронограф. Разглеждат се както словоредните, така и семантичните особености на формите, като примерите се цитират в контекст. Установява се, че особеностите, с които се характеризира употребата на перфекта и плусquamперфекта в изследвания текст, съвпадат с особеностите, присъщи на останалите текстове от старобългарския период. Този факт, както и наличието на архаични форми за дуалис, подкрепят предположението, че славянският превод на съчинението е ситуиран в старобългарския период от развоя на езика.

4. Тихова А. За употребата на повелително и условно наклонение в славянския превод на „История на Юдейската война“ от Йосиф Флавий според Архивския хронограф. – В: Преславска книжовна школа. Т. 15. Шумен, 2015, с. 80 – 92. ISBN 978-619-00-0338-0.

В статията се анализира употребата на формите за повелително и условно наклонение в „История на Юдейската война“ от Йосиф Флавий според Архивския хронограф. Формите са представени както от структурно, така и от семантично гледище. Установява се, че при императива преобладават формите за 2 л. ед. и мн. ч. (85%) и в семантично отношение обикновено се изразява заповед (77%), а под влияние на контекста – молба (18%) или желание (5%). При условно наклонение спомагателният глагол обикновено е преди еловото причастие (74%); среща се в сложни съставни с подчинени обстоятелствени изречения за условие (74%), както и в подчинени обстоятелствени изречения за цел и в подчинени допълнителни изречения. Наличието на архаични форми за двойствено число при двете наклонения подкрепя тезата, че преводът на текста е осъществен през старобългарския период.

5. Тихова А. За употребата на дуалис при глаголните форми в славянския превод на „История на Юдейската война“ от Йосиф Флавий според Архивския хронограф. – В: IN HONOREM. Т. 3. Юбилеен сборник в чест на 60-годишнината на проф. д-р В. Панайотов. Шумен, 2016, с. 219 – 232. ISBN 978-619-00-0395-3.

В статията се проучва употребата на дуалис при глаголните форми в „История на Юдейската война“ от Йосиф Флавий според Архивския хронограф. Установява се,

че в изследваното съчинение е налице стройна система от дуални глаголни форми, употребени правилно. При означаване на случаен сбор от две лица – 47% от случаите, редовно се използва двойствено число. От общо 112 глаголни форми в дуалис повече от половината (69%) са в аорист, за 3 л. и при всички е употребено новото (по думите на А. Ваян) окончание –*та*. Особеностите, с които се характеризира употребата на дуалис в текста, съвпадат със спецификата на употребата му през старобългарския период от развоя на езика, което подкрепя предположението, че славянският превод на „История на Юдейската война” е реализиран по това време.

6. Тихова А. За една архаична езикова особеност в славянския превод на „История на Юдейската война” от Йосиф Флавий според Архивския хронограф. – В: LIMES SLAVICUS. Славянството – граници на общността. Шумен, 2016, 60 – 70. ISBN 978-619-201-089-8.

В статията се предлагат наблюдения за употребата на дуалис при имената в „История на Юдейската война” от Йосиф Флавий според Архивския хронограф. Установява се, че в изследваното съчинение е налице стройна система от дуални форми при имената. Оказва се, че от общо 126 употреби на форми за дуалис при имената най-голям относителен дял принадлежи на съществителните, които представляват 52%, 34% са местоименията, 9% са числителните и 5% – прилагателните имена. Особеностите, с които се характеризира употребата на дуалис в проучвания текст, са в подкрепа на становището, че славянският превод на съчинението е направен по време на Златния век на цар Симеон.

7. Тихова А. Към въпроса за употребата на сингулария тантум в съвременния български език. – В: Отговорността пред езика. Кн. 4. Шумен, 2016, с. 60 – 72 (в съавт. с Р. Русинова). ISSN 1313-695X.

В статията се разглежда употребата на някои съществителни *сингулария тантум* в съвременния български език въз основа на материал, ексцерпиран от разговорната реч, от поетични текстове и от медиите. Установява се тенденция тези съществителни да се употребяват с плурална форма както при названията на вещества, така и при абстрактни съществителни (славянска лексика и от чужд произход). Очертава се ясно изразен стремеж към постигане на симетричност на числовата парадигма по модела на броимите съществителни, т.е. езиковата система подчинява съществителните на основната опозиция *броимост:неброимост*, а резултатът за дефективните в числово отношение съществителни е появата на съотносителни форми за число. В художествената литература и в медийната реч употребата на сингулария тантум с плурална форма има преди всичко стилистична функция, докато в разговорната реч е породена от стремежа за унифициране на езиковите средства с останалите, които притежават редовна форма за мн. ч. В областта на езиковата прогностика се изказва предположението, че в бъдеще вероятно ще настъпи силно ограничаване на *singularia tantum*.

8. Тихова А. За някои форми на имперфекта в славянския превод на „История на Юдейската война” от Йосиф Флавий (Въз основа на Архивския хронограф в сравнение с Вилненския хронограф). – В: Преславска книжовна школа. Т. 16. Шумен, 2016, с. 102 – 109. ISBN 978-619-00-0570-4.

В статията се коментират неконтрахираните форми за имперфект в съчинението „История на Юдейската война” от Йосиф Флавий, като установените примери в Архивския хронограф са представят в съпоставителен план с аналогичните им

употреби във Вилненския хронограф. Засвидетелстваните примери се цитират в контекст, като сравнението е представено във вид на таблици.

Наличието на тези архаични употреби поражда необходимостта от преосмисляне на изказаното от Н. А. Мещерски мнение относно времето и мястото на възникване на превода и е в полза на становището, че славянският превод на текста е направен през старобългарския период от развоя на езика.

9. Тихова А. За употребата на бъдеще време в славянския превод на „История на Юдейската война” от Йосиф Флавий според Архивския хронограф. – В: Преславска книжовна школа. Т. 17. Шумен, 2017, с. 158 – 173. ISBN 978-619-00-0678-7.

В статията се изследва употребата на бъдеще време в славянския превод на „История на Юдейската война” от Йосиф Флавий според Архивския хронограф от формално и семантично гледище. Установява се, че: а) примерите за просто бъдеще време преобладават спрямо тези за описателно бъдеще време; б) бъдеще време се изразява преди всичко с глаголи от свършен вид; в) формите за деятелен залог преобладават спрямо страдателните; г) при бъдеще време, образувано с **БЪДЪ**, номиналният компонент при съществителните обичайно е в именителен падеж, порядко е в родителен или в творителен падеж; д) при означаване на двама вършители на действие, което е бъдещо спрямо момента на говорене, се използват форми за дуалис; е) в семантично отношение разглежданите форми изразяват както действия, които се предсказват като абсолютно осъществими в бъдещето (бъдеще пророческо), така и различни смислови отсенки на предположение, вероятност, сигурност, увереност, намерение или обобщеност. Направените наблюдения позволяват да се допусне, че славянският превод на съчинението е осъществен по времето на Златния век на цар Симеон.

10. Тихова А. Характерни езикови особености, отразени в поезията на будителя Константин Миладинов. – В: LIMES SLAVICUS. Културни концепти на славянството 2. Шумен, 2017, с. 133 – 147. ISSN 2603-3127 (Print); ISSN 2603-3135 (Online).

Статията е посветена на поетичното наследство на К. Миладинов, един от ярките възрожденски дейци, чието творчество е недостатъчно проучено в езиково отношение. В системен вид се представят езиковите особености, с които се характеризират стихотворенията на К. Миладинов, като се ползват оригиналните текстове според първото им издание. Поетичните творби са разпределени в три групи: отпечатани в сп. „Български книжици”, в сп. „Братски труд” и във вестник „Дунавски лебед”. Последователно се разглеждат както графичните и правописните черти, така и фонетичните, морфологичните и лексикалните явления, присъщи на творбите във всяка група.

Установява се, че в стихотворенията присъстват както общи черти, така и различия. Поетичните творби на К. Миладинов, излезли в сп. „Български книжици” и в „Дунавски лебед”, имат еднакъв правопис, а в публикуваните в сп. „Братски труд” някои графеми липсват (**Ѣ** и **Ѡ**). Създадена през третата четвърт на XIX в., когато все още липсва единна езиково-правописна норма, поезията на К. Миладинов отразява характерните черти на родния му стружки говор, като стремежът е някои от тези форми да бъдат избягвани. Направените наблюдения са принос към историята на новобългарския книжовен език.

11. Тихова А. Характерни езикови особености, отразени в поезията на будителя Константин Миладинов (2). – В: LIMES SLAVICUS 3. Културни концепти на славянството. Шумен, 2018, 72 – 90. ISSN 2603-3127 (Print); ISSN 2603-3135 (Online).

Разработката представлява продължение на предходната статия, отпечатана в поредицата „Limes slavicus“ 2 (2017 г.). В нея се представят текстовете, послужили за основа на направените езикови наблюдения. Приложението обхваща поетичното творчество на К. Миладинов, като стихотворенията се отпечатват според първото им издание и се запазва оригиналната им ортография. При подреждането на творбите се спазва хронологичният принцип: поместени в сп. „Български книжици“ (1858 – 1859 г.), отпечатани в сп. „Братски труд“ (1860 г.) и във в. „Дунавски лебед“ (1861 г.), като поредността им повтаря реда, в който са разположени в посочените възрожденски издания.

В неголямото по обем поетично наследство на К. Миладинов се преплитат младежките трепети и вълнения, любовният копнеж, носталгията по родния край и социалните мотиви. Написани на родния му стружки говор, тези стихотворения остават ценен принос в българската възрожденска поезия.

12. Тихова А. Към въпроса за особеностите при степенуване на прилагателните имена в съвременния български език. – В: Годишник на Шуменския университет „Епископ К. Преславски“, Факултет по хуманитарни науки, Т. XXIX А, Шумен, 2018, с. 188 – 207, (с. 204 – 222), (в съавторство с Р. Русинова), ISSN 1311-7300 за печатно издание; ISSN 2603-512X за онлайн издание.

В проучването се обръща внимание на форми за сравнителна и превъзходна степен на относителни прилагателни имена в съвременния български език, които по принцип не се степенуват. Наблюденията са върху материал, ексцерпиран от медийна и от разговорна реч през периода 2016/18 г. Обособяват се две групи: първата обхваща случаи като: *уникален, оптимален, идеален, перфектен, минимален и др.* Във втората група се включват относителни прилагателни за обща отнесеност със суфикс *-ски (бразилски)*, които означават предназначение (*мъжки*) или веществен произход (*шоколадов*).

Установява се, че при част от изследваните употреби причината за степенуване на разгледаните прилагателни е възприемането им като синоними на качествени прилагателни, а при други има значение действието на закона за икономия на езиковите средства. В областта на езиковата прогностика се допуска, че в бъдеще броят на подобни употреби ще продължава да расте.

13. Тихова А. За някои съществителни имена от мъжки род в *dativus singularis* в славянския превод на „История на Юдейската война“ от Йосиф Флавий според Архивския хронограф. – В: IN HONOREM. Т. 5. ATANASIA. Юбилеен сборник в чест на 75-годишнината на проф. П. Пенкова-Люер. Шумен, 2019, 150 – 163, ISBN 978-619-201-302-8.

В статията се коментират от формално и от семантично гледище съществителните имена от мъжки род в дателен падеж, единствено число, които означават лица/одушевени предмети, в славянския превод на съчинението на Йосиф Флавий „История на Юдейската война“ според Архивския хронограф, като целта е да се изясни спецификата на употребата им. Установява се, че при изследваните съществителни в *dativus singularis* обичайно преобладават онези, които имат ок. **–ови/–еви** спрямо тези с ок. **–оу/–ю**. От семантично гледище разглежданите съществителни изразяват както пространствена насоченост (33%), така и конкретна (42%) и абстрактна

насоченост (25%), като влизат в дистрибуция с установените в старобългарски език типове глаголи (за движение, говорене, писане, даване, емоционално състояние и др.). Тези особености съвпадат с характерните за старобългарския език и са в подкрепа на тезата, че преводът на „История на Юдейската война“ е направен през този период.

14. Тихова А. За авторството на „Именника на българските ханове“ според Московския препис. – В: Пътвания към България. България и българите: бит, душевност, национална идентичност. Шумен, 2020, с. 39 – 50 (в съавт. със З. Ждраков). ISBN 978-619-201-378-3.

Въз основа на единия от трите запазени преписа на „Именника на българските ханове“, Московския, в статията се представя хипотеза за авторството на този текст. Чрез използването на комбинация от акростишния метод и четене бустрофедон се идентифицира името на преводача Тудор Доксов, вплетено в шифрвания израз: **Азъ есмь Теодоръ попъ Доховъ** (*Аз съм Теодор, поп Дохов*). Цитира се текстът на „Именника“ и началото на „Хроника“ на Г. Амартол, като разчетеният старобългарски текст по вертикала и хоризонтала е маркиран с главни букви.

Изказва се предположението, че в киноарните инициални букви (и поддържащите им) в имената на тримата най-важни за ранната българска история владетели: **Авитохолъ** (Атила), **Есперерихъ** (Аспарух) и **Тервелъ**, в „Именника“ се съдържа информация и за автора на родовата летопис. Разчитането на името **Авеста** в посвещението **АВЕСТЕ** (*На Авеста*), е в подкрепа на тезата, че текстът има ранен гръцки вариант.

IV. Студии

1. Тихова А. Индекс на имената на светците от месец февруари в Стишния пролог. – В: Търновската редакция на Стишния пролог. Текстове. Лексикален индекс. Т. 6. Месец февруари. Пловдив, 2011, с. 367 – 392 (в съавт. със Ст. Козарова)¹. ISBN 978-954-423-711-0.

Индексът за месец февруари обхваща 169 имена на светци, мъченици и преподобни, които са поместени в текстовете от Търновската редакция на Стишния пролог. В двата варианта на индекса (българо-гръцкия и гръцко-българския) са включени имената на светците (подредени в азбучен ред), за които има проложни стихове и житие, само проложни стихове, само проложно житие и упоменание. В българо-гръцкия индекс имената се дават последователно на съвременен български език, на старобългарски и на гръцки; след тях в скоби се посочва какъв проложен текст има за съответния светец/-и, както и датата, месецът и поредният номер на проложния текст. Във втория индекс имената са подредени по азбучен ред на гръцки, на старобългарски и на съвременен български език.

Всички имена са сверени с индекса в книгата на Архиеп. Сергей. Полный месяцеслов Востока. Владимир, 1901, с *Християнство. Энциклопедичен речник. Т. III, Москва, 1995*, както и с книгата на Σ. Εὐστρατιάδης. Ἁγιολόγιον τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας. Ἐν Ἀθῆναις, 1960; със звездичка са отбелязани онези, които липсват в посочените източници или имат различен правопис.

¹ Публикациите от №1 до №7 се причисляват към студиите по различни показатели: задълбоченост, обем (над 20 стр.) и др.

2. Тихова А. Индекс на имената на светците от месец март в Стишния пролог. – В: Търновската редакция на Стишния пролог. Текстове. Лексикален индекс. Т. 7. Месец март. Пловдив, 2012, с. 291 – 322 (в съавт. с Ив. Христов). ISBN 978-954-423-818-6.

В индекса за месец март са включени в азбучен ред 206 имена на светци, мъченици и преподобни, които са поместени в Стишния пролог в неговата Търновска редакция. Индексът съдържа два варианта: българо-гръцки и гръцко-български, като структурата им е аналогична на предходния и на всички предишни (и на следващите) индекси в поредицата.

3. Тихова А. Индекс на имената на светците от месец април в Стишния пролог. – В: Търновската редакция на Стишния пролог. Текстове. Лексикален индекс. Т. 8. Месец април. Пловдив, 2013, с. 281 – 310 (в съавт. с Ив. Христов). ISBN 978-954-423-831-5.

В индекса за месец април са поместени 190 имена на светци, мъченици и преподобни, които се откриват в стихове, жития и упоменания, включени в Търновската редакция на Стишния пролог. Наличието на два варианта (българо-гръцки и гръцко-български), както и данни за датата и поредността на текста, в който се срещат съответните имена, позволява лесно откриване на търсения светец/мъченик в житийния корпус.

4. Тихова А. Индекс на имената на светците от месец май в Стишния пролог. – В: Търновската редакция на Стишния пролог. Текстове. Лексикален индекс. Т. 9. Месец май. Пловдив, 2013, с. 317 – 342 (в съавт. с Ив. Христов). ISBN 978-954-423-839-1.

Индексът за месец май съдържа 165 имена на светци, мъченици и преподобни от Стишния пролог в неговата Търновската редакция. Подредени в азбучен ред, в българо-гръцкия индекс антропонимите са посочени на съвременен български език, на старобългарски и на гръцки език, а в гръцко-българския са в обратен ред. Информацията за датата и поредния номер на житието, стиховете или упоменанието, в което се отбелязва името на светеца, позволява лесно ориентиране на читателя в структурата на Стишния пролог.

5. Тихова А. Индекс на имената на светците от месец юни в Стишния пролог. – В: Търновската редакция на Стишния пролог. Текстове. Лексикален индекс. Т. 10. Месец юни. Пловдив, 2013, с. 313 – 335. ISBN 978-954-423-861-2.

Индексът за месец юни обхваща имената на 182 светци, мъченици и преподобни, включени в Търновската редакция на Стишния пролог. В двата варианта (българо-гръцки и гръцко-български) на антропонимикона се открива информация както за датата, така и за поредния номер на съответния текст, в който се среща името на светеца, което дава възможност читателят да открие с лекота интересуващите го фрагменти от текста на Пролога.

6. Тихова А. Индекс на имената на светците от месец юли в Стишния пролог. – В: Търновската редакция на Стишния пролог. Текстове. Лексикален индекс. Т. 11. Месец юли. Пловдив, 2013, с. 263 – 285. ISBN 978-954-423-887-2.

Индексът включва имената на 172 светци, мъченици и преподобни, които присъстват в проложните жития, стихове и упоменания на Стишния пролог в Търновската му редакция за месец юли. Подредени в азбучен ред, антропонимите са

посочени заедно с информация за датата и поредния номер на текста, в който се откриват.

7. Тихова А. Индекс на имената на светците от месец август в Стишния пролог. – В: Търновската редакция на Стишния пролог. Текстове. Лексикален индекс. Т. 12. Месец август. Пловдив, 2014, с. 322 – 348. ISBN 978-954-423-908-4.

В индекса за месец август се съдържат 193 имена на светци, мъченици и преподобни. Съпоставянето на всички антропоними с индекса в книгата на архиепископ Сергей „Полный месяцеслов Востока“ (Владимир, 1901), с речника „Християнство. Енциклопедичен речник“ (Т. III, Москва, 1995), както и с книгата на С. Евстратиадис Ἀγιολόγιον τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας. (Ἐν Ἀθῆναις, 1960), позволява да се установят отликите в правописно отношение; имената на светците, които липсват в посочените източници, са отбелязани със звездичка.

8. Тихова А. За авторството на „Именника на българските ханове“. – В: IN HONOREM. Т. 5. ATANASIA. Юбилеен сборник в чест на 75-годишнината на проф. П. Пенкова-Люейер. Шумен, 2019, с. 294 – 316 (в съавт. със З. Ждраков). ISBN 978-619-201-302-8.

В публикацията се предлага хипотеза за авторството на „Именника на българските ханове“, която се основава на трите запазени преписа (Московски, Уваров и Погодинов) и началото на „Хроника“ на Г. Амартол. Комбинацията от акростишния метод и четене бустрофедон позволява да се идентифицира името на преводача Тудор Доксов, вплетено в криптирания израз: **Ѕъъ есмь Теодоръ попъ Доховъ** (*Аз съм Теодор, поп Дохов*). Старобългарските текстове и фотоси на оригиналите, се дават като *Приложение*; разчетените послания по вертикала и хоризонтала са маркирани с главни букви.

Предлагат се наблюдения за запазен печат с името на Теодор, датиран от VIII – IX век, който се намира в колекцията на Нумизматичния музей в Атина. Върху лицевата страна на печата са изобразени орел и барс, а върху обратната страна има кръстовиден монограм с името на притежателя: **ΘΕΟΔΩΡΟΥ** (*На Теодор*), което подкрепя тезата за специалния статут на притежателя му като част от българската владетелска династия.

„Именникът“ съдържа информация и за автора на родовата летопис, кодирал своето име в инициалите и в поддържащите им букви от имената на тримата най-важни за ранната българска история владетели: **Ѓвнтохолъ** – Атила, **Ѓсперерихъ** – Аспарух и **Тервелъ**. Разчитането на името **Авеста** в посвещението **ЃВЕСТЕ** (*На Авеста*) подкрепя предположението, че текстът има ранен гръцки вариант.

Посочените факти позволяват да се допусне, че освен в приписката към съчинението „Четири слова против арианите“, преведено от Константин Преславски, името на Тудор, черноризец Доксов, присъства в криптиран вид и в други старобългарски паметници, което хвърля нова светлина върху личността му и върху неговата книжовна дейност.

Изготвил:

Анета Маринова Тихова